

KOLLEIJUM (112) *sb n*

kolleijum (109), **kolleijom** *Leop* (3).

k- (85), c- (27); -ll- (90), -l- (22); -gi- (108), -i- (4).

Pierwsze o oraz e jasne, drugie o z tekstu nie oznaczającego ó.

sg indecl kolleijum (89). $\diamond$ *pl N kolleijã* (6). $\diamond$ *G kolleijã* (2). $\diamond$ *A kolleijã* (9). $\diamond$ *L kolleijãch* (6); -
ãch (4), -ach (2); -ãch *GliczKsiqz, BielKron, Mqcz*; -ach *SarnStat*; -ãch : -ach *ModrzBaz* (1 : 1).

Składnia orzeczenia w znac. 1.: w *pl m pers: kolleijum* byli *BielKron* (4), w *sg (n): kolleijum* jest, było *WerGośc* (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Zespół ludzi związanych wspólnym celem, stanowiskiem, jednakowym sposobem życia itp.; collegium Cn [collegium – zgromadzenie tych, którzy jednego żywota ucześnicy są Mqcz 59c; – zgromadzenie, schadzka Calep; zgromadzenie person; cech; spólność urzędu; towarzystwo, drużyna, towarzysze – collegium Cn]* (23) :

a. *Zakon, bractwo; collegium sacerdotum Mqcz* (7) : albo iákowy był Bázylus/ który dla náuki Colleia/ ktore Kláfstory zowiecie základał/ y budował *KrowObr* 133v; *WujNT* 221; *SarnStat* 182.

kolleijum kogo [= złożone z kogo] (2): *Mqcz* 59c; Poštawił ná wielu mieyfc wiele Collegia/ Kánonikow/ y Klerykow pod Regułą/ áby pożyteczniey fwym y ludzkim duřzom flúżyli *SkarŻyw* 574.

W połączeniu z nazwą (1): Bráctwo albo Collegium S. Marćiná wftáwił *SkarŻyw* 412.

W charakterystycznych połączeniach: kolleijum kapłańskie; kolleijum budować, fundować, postawić (ustawić) (2), *zakładać*.

Szeregi: »kolleijum albo bractwo« [szyk 1 : 1] (2): *SkarŻyw* 412; Ieft przez 30. Szpitalow: fã Collegia albo Bráctwã kápłáńskie *ReszHoz* 115.

»zgromadzenie albo kolleijum« (1): Collegium sacerdotum, Zgromádzenie albo Kolegium duchownych ludzi wespółek mieřzkáyących. *Mqcz* 59c.

b. *Zespół kapłanów pracujących przy jednym kościele lub w jednej diecezji, kapituła, kolegiata [kapituła, kanoników zgromadzenie – collegium Cn]* (6) : Do tego Potym kościołá fundowáli Kollegium z práłáturámi y Kánoniámi/ nádawřzy ze wfí y z dzieřięcin/ á Probořtwo nádáli z párochiesy kościołá z Skálki *BielKron* 357, 357 marg.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [kolleijum + przymiotnik (2), przymiotnik + kolleijum (2)] (1): Duchowieńřthwo y Kollegium Koleńskie pořthępowáli w práwie Duchownym/ przeciw řwemu Arcybiskupowi w Rzymie/ o wiárę Luterfká *BielKron* 225, 225; *WysKaz* 42 [2 r.].

c. *Zespół kardynałów stanowiących radę papieża* (1) : Byłá teř tego czáfu roznicá w Kolnie/ miedzy Hermanem Arcybiskupem/ á miedzy Rzymřkiemi Kápłany y Kollegium *BielKron* 223.

d. *Zespół profesorów, rada uczelni* (7) :

kolleijum kogo [= złożone z kogo] (1): Marćin Luter [...] naprzód ná wřzyřtek řtan duchowny/ Biskupy/ kápłany/ obrócił přeřtróny ięzyk řwóy: Potym ná Kollegia vczónych ludzi: ná klářtory/ ná wřzyřtkę pobořność *BialKat* 338v.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [kolleijum + przymiotnik (4), przymiotnik + kolleijum (2)] (6): Kollegium Witemberskie poślali do Papieża listy *BielKron* 193v, 193v marg, 194 [2 r.], 197v, 233v.

e. *Aeropag* (2) : Stoiąc tedy Páweł w pośrodku Kollegiom/ rzekł *Leop Act* 17/22, *Act* 17/19.

2. *Miejsce przekazywania, nabywania lub pogłębiania wiedzy* (89) :

a. *W starożytności; academia Mącz* (2) :

Szeregi: »kolleijum albo gimnazyjum« (4): Academia, Mieifce ták rzeczone od Athen nie dáleko/ ná którym Plato szkołę fwoyę miał. Unde pro quovis loco publico in quo bonae literae docentur accipitur. Kollegium álbo Gymnasium zowiemy. *Mącz* 1d.

»kolleijum a szkoła« (1): ták że on ktory w Atenach był Miŕtrem/ á zwołánym y dużym/ y ktorego náuką one Kollegia á szkoły Academie rzeczone brzmiály/ stał sie pielgrzymem/ y wczniem *Leop* *B2.

b. *W średniowieczu i później szkoła średnia lub wyższa; wydział szkoły wyższej; academia Mącz* (87) : Collegium znamienite w Constantinopolu. *MiechGlab* *7v; *SeklKat* A3; *MurzHist* Tv; *GliczKsiąż* L2; *BielKron* 186v, 216v, 219, 221, 229v (11); Praefectus Academiae, Rector, Przełożony nad wfziŕtki w Kollegium. *Mącz* 116a, 55c, 119d [2 r.], 136c, 197d; Naydzie dziś drugiego/ chociay sie profstaczkim widzi/ iż to ták dobrze będzie vmiał wykręcić/ iáko wierę nánauczeńfzy Miŕtrz w Kollegium. *RejZwierc* 13v, 97v; *ReszHoz* 139; *ActReg* 157; TO KOLLEGIVM ták fundowané, Pápiész Vrban confirmował, zákázuiąc w nim tylko Theologiiéy czytać. *SarnStat* 196, 196, 201, 205, 966.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [kolleijum + przymiotnik (16), przymiotnik + kolleijum (5)] (22): Dla czego y Krol Iágyelo Polfki/ widząc rzecz być potrzebną aby szkoły były/ wczynił to z łálki fwey á dobrego baczenya/ że też Kolegium Krákówfkye dofić zacne y známyenite záłożył *GliczKsiąż* Lv; *RejZwierc* 111v, aa4; *BielKron* 216v marg, 221, 229v marg, 230, 234 (9); *SkarJedn* A4; *SkarŻyw* A2v; *SarnStat* 205 [2 r.], 206 [2 r.], 965, 1030 [2 r.]; W Páryżum go zdrowego zoftáwił W Burgundzkim Collegium *CiekPotr* 87.

W połączeniu z nazwą zakonu (1): y zá przyczyną zgodną Pánów Rad y Pośłów Ziemfskich oboygá narodu/ dobrá od pomienionégo Káŕztelaná Trockiégo ná Kollegium Nieświezkie *Societatis Iesu* nádáné y fundowané [...] wyzwalamy *SarnStat* 206.

W połączeniach szeregowych (2): Trudno wyliczyć Collegia, szkoły/ Congregaciae rozmáite/ do ktorych ták młodzi iáko y ftárzy dni pewnych sie schodzą [...] cudnie sie z sobą rozmawiając. *ReszHoz* 132, 134.

W charakterystycznych połączeniach: kolleijum fundowane, nadane, pełne, wielkie, zacne (2), znamienite (4); dobrodziej kolleijum, fundownik; kolleijum dokonać, erygować, konfirmować, mianować, naprawić, obrąć, opatrzeć, ordynować, postanowić, potwierdzić, wzbudzić, założyć (9).

Wyrażenie: »kolleijum nauk« (1): Kollegium náuk záłożyli/ zamki/ miáftá pomurowáli *BielKron* 231v.

Zestawienie: »mniejsze kolleijum« (1): zachował sie od młodoŕci w Krakowie/ gdzie Miŕtrem zoftawfzzy [!] prze sławnoŕc nauki fwey doftał miefŕtca miedzi wczonymi w mnieifzym Collegium. *WróbŻółtGlab* A4.

Szeregi: »akademija ani kolleijum« (1): Y nie było iefzczę ná fwiećie/ áni będzie żadney Akadémiey/ áni Kollegium/ gdzieby Theologia/ Philozophia y inne wyzwolone náuki inŝzym fię ięzykiem vczyły *SkarJedn* 360.

»szkoła, (a(l)bo, i) kolleijum« [szyk 1 : 3] (10): *GliczKsiąż* G6v, K6, K7v, K8v [2 r.], L2, L3v; *OrzRozm* 1v; ále też y ci [są pożyteczni] co w fzkolách ábo w Kollegiách mieŝzkáiąc [sed qui etiam in scholis profitentur]/náuki wyzwolone rozmnażáią. *ModrzBaz* 130v; *ReszHoz* 137. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»uniwersitas, to jest kolleijum« (1): Począł fię też Krol Kázimierz pracować iákoby Vniuerŝitas w Kázimierzu byłá/ to iefť/ Kolegium mieyŝce poŝpolitego vczenia żaków *BielKron* 376v.

W przen (3) : Może tu káždy wyknąć przykłądu dobrego/ Męťwá y tákże rády v Podhoreckiego/ Więc w tákim Kollegium vczą też y ŝyny *PaprPan* F4, H4v, V2.

α. *Zabudowania mieszczące sale wykładowe i pomieszczenia mieszkalne dla profesorów i studentów; collegium, collegarum domus Cn* (16) : wygorzáło wŝyťhko podla muru około S. Anny/ gdzie y Kolegium zgorzáło. *BielKron* 397v, 385 [2 r.], 387, 419 [2 r.], 419v; *PaprPan* Lv; Niechby káždemu oľobny gmách był náznáczon: á wŝyťkie gmáchy żeby były podle ŝiebie/ iáko bywa w Kollegiach. *ModrzBaz* 93; *PaprUp* B4.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej (kolleijum + przymiotnik (1), przymiotnik + kolleijum (1)) (2): Krákowskye Kolegium Iágyelo zbudował. *GliczKsiąż* Lv marg; *OrzRozm* O4v.

W charakterystycznych połączeniach: kolleijum pełne, piękne; kolleijum zbudować (2), zmurować (pomurować) (2).

Wyrażenie: »kolleijum nauki« (1): niema wielkiego budowania iedno cieplice, á Collegium nauki poŝpolitey znakomicie y nowo zbudowane *MiechGlab* 70.

Zestawienia: »kolleijum iuristarum« (1): zgorzáłá vlicá Grocka y Kánoniczá s ŝwymi przecznicámi / koŝciolow czterzy/ [...] s Kollegium Iuryŝtarum *BielKron* 394.

»kolleijum mniejsze« (1): Dan w Krakowie z Collegium Mnieyŝzego 12. dnia Cżyrwcza. *WróbŻółtGlab* A5v.

»kolleijum wielkie« (1): Látá 1494. W Kollegium wielkim skarb nálezyono w murze *BielKron* 399.

Szereg: »bursa i kolleijum« (1): á ono pełne Burŝy y Kollegia fą Krákowŝkie godnych ludŝi/ ktorzy známienitych náuk ludŝie/ zdycháią głodem *OrzRozm* O4v.

Synonimy: **1.a.** bractwo, kompanija, kongregacyja, towarzystwo, zgromadzenie; **2.** akademija, gimnazyjum, szkoła, uniwersitas; **b.a.** bursa.

Cf KOLEIJATURA, KOLLEIJATA